ILAANA ISE NI SAA KINNI FUN SS2

YORUBA LANGUAGE

OSE	AKORI EKO
1	EDE – Atunyewo lori Aroko ajemo isipaya: i. Ilana ero aroko ajemo isipaya ii. Akole, Ifaara, koko oro, agbalo gbdo iii. Alaye kikun lori eto ipin afo iv. Kiko aroko lori akole bii Omi, Iyan,Oja ati bee lo ASA – Atunyewo lori eko ile: i. Ibowofagba, ikini, bi o se ye ni gbogbo igba, suuru, otito sise, iforiti, igboran ati bee bee lo LITIRESO – Itupale asayan iwe ti ajo WAEC/NECO yan ti rgbe Akomolede fi owo si.
2	EDE – Atunyewo lori silebu ede Yoruba: i. Oriki silebu ii. Silebu oni faweli kan (F) iii. Silebu alakanpo konsonanti ati faweli iv. Pipin oro si silebu ASA – Atunyewo ise abinibi: i. Ise agbe, gege bi ise abinibi gbogbo wa. Awon ohun elo ise agbe: Oko, Ada, ati bee bee lo ii. Ise agbede, ise alapata, ise akope ati ise gbenagbena ati bee bee lo LITIRESO – Itesiwaju lori atupale awon iwe Litireso: i. Awon eda itan ii. Ibudo itan
3	EDE – Atunyewo aroko onisorongbesi: i. Alaye lori oro onisorongbesi ii. Kiko aroko onisorongbesi to dale isele awujo ASA – Ona ibanisoro: i. Lilo awon eya ara fun ibanisoro bii sise ni ni eekanna, ori gbongbon, oju sise, ara mimi, titenimole, imu yinyin ati iparoko. LITIRESO – Itupale iwe litireso: Ahunpo itan ati awon asa Yoruba to seyo ninu itan naa
4	EDE – Atunyewo ihun oro i. Siseda oro rouko ii. Alaye lori awon oro oruko ti a ko seda sugbon ti won dabi eyi ti aseda bi ile, oba, omo, iay ati bee bee lo ASA – Itesiwaju eko lori ona ibanisoro: i. Ibanisoro ni aye ode oni bi iwe iroyin, telifonu, redio, foonu, foonu alagbekaa 1 meeli ati fasi (fax) LITIRESO – Sise atupale asayan iwe litireso: i. Awon ilo ede/Akanlo ede ii. Sise orinkinniwin won
5	EDE – Onka Yoruba: i. Lati egbaa de oke meedogbon on (2,000 – 500,000) ASA – Awon orisa ile Yoruba: i. Ogun, Obatala, Esu ii. Awon ohun ti a fi n bo eon ati oriki okookan won

	LITIRESO – Kika iwe asayan ti ijoba yan
6	EDE – Onka Yoruba: i. Lati oke meedogbon on de Aadota (500,000 – 1,000,000) ASA – Awon orisa ile Yoruba ati bi a se n bo won: i. Orunmila, Sango ii. Awon ohun ti a fi n bo won ati oriki okookan won LITIRESO – Kika sayan iwe litereso Yoruba ti ajo WAEC/NECO yan
7	EDE – Atunyewo awon eya ara ifo: i. Lilo awon eya ara ifo ii. Alaye lori afipe asunsi ati afipe akanmole ASA – Awon orisa ati bi a se n bo won: i. Awon orisa miiran ni agbegbe awon akeeko ii. Ipo orisa ni ile Yourba iii. Pataki orisa lawujo Yoruba LITIRESO – Kika iwe litireso Yoruba ti ijoba yan
8	EDE – Atunyewo awon iro ninu ede Yoruba: i. Iro faweli, iro konsonanti ati iro ohun ASA – Ero ati igbagbo awon Yoruba lori Oso ati Aje: i. Ise ti awon aje n se ninu isegun ati iwosan LITIRESO – Kika iwe litireso ti ijoba yan
9.	EDE – Atunyewo apejuwe iro konsonanti ati iro faweli: i. Yiya ate faweli ati konsonanti ii. Sise apejuwe awon iro konsonanti ati faweli leyo kookan ASA – Ero ati igbagbo Yoruba lori akudaaya ati abami eda: i. Akudaaya ati abami eda bii Egbere, Iwin, Alujonu, Ebora ati bee bee lo LITIRESO – Kikai we litireso ti ijoba yan
10	EDE – Atunyewo eko lori ami ohun: i. Kiko ami ohun Yoruba meteeta ii. Alaye lori ise ti ami ohun n se ninu ede Yoruba ASA – Igbagbo Yoruba nipa ori tabi eleeda: LITIRESO – Kika iwe litireso Yoruba ti ijoba yan fun saa yi
11 & 12	Atunyewo lori gbogbo ise saa yii ati idanwo ipari saa keta lori Ede, Asa ati Litireso ede Yoruba

OSE KINNI

AKORI EKO: AROKO AJEMO – ISIPAYA

Aroko ajomo-sispaya je aroko ti a fi n se isipaya awon ori oro to je mo ohun ayika eni. Aroko yii fi ara jo aroko asapejuwe sugbon o jinle ju u lo. Bi aroko asapejuwe se le fe ki o sapajuwe 'Ile-iwe re', aroko ajemo isipaya yoo fe ki a so nipa idagbasoke to de ba gbogbo nnkan ile iwe naa titi de ori eto isakoso. Aroko ajemo isipaya maa n tu isu de idi ikoko ijinle itumo, anfaani ati aleebu ori oro.

Eyi tumo sip e aoko ajemo isipaya pe fun imo to gbooro nipa sisafihan bi nnkan won se ri tabi sise. Ki akekoo to le yege ninu aroko ajemo isipaya, o gbodo nifee si ise iwadii nipa nnkan ayika, ki o si ma aka orisirisii iwe, jona ati iwe-iroyin, ti yoo fun un ni imo kikun nipa nnkan ayika.

Aroko ajemo isipaya le je eleyo-oro tabi apola ti won ni itumo to jinle. Apeere aroko ajemo isipaya ni:

(i) Omi
(ii) Iwe iroyin
(iii) Ise Tisa
(iv) Oge-Sise
(v) Imototo
(vi) Aso ebi

Aroko ajomo-isipaya tun le je ori-oro bii:

(i) So awon nnkan ti iwo o se ti won bay an o ni alamojuto eto iwosan ni agbegbe re
(ii) Se ekunrere alaye bi iwo yoo se seto ayeye odun ibile laarin awon akekoo ile-iwe re.

E je ki a ka aroko ajemo isipaya yii wo, bi apeere:

OWO EYIN

Orisirisi iwa ibaje lo maa n fa Orile-Ede seyin. Okan ninu iru awon iwa ibaje bee ni gbigba ati fifuuni ni owo eyin. Iwa yiiti gbile ni Orile-Ede wa. Bi o tile je pe opo awon eniyan nla lo wa ni idi iwa yii, sibe eyi ko so di nnkan to dara. Ani ohun ti ko dara ko ni oruko meji, ko dara ni. Orisirisi oruko ni awon eniyan fun owo-eyin. Awon kan n pe e ni 'Owo-abetele'. Awon kan n pe e ni 'sowo kuduru'. Awon miiran si n pe e ni 'riba'. 'Owo ibole' ni awon kan mo on si. Oun kan naa ni won n pen i 'owo pabe' tabi 'owo ijule'. A ri awon ti n pe e ni 'egbo'. Ko si oruko ti a pe ata ti a le mu tita ata kuro. Ani ko si oriki ti a le fun iwa-ibaje yii ti o le so di nnkan rere.

Ki i se owo nikan ni awon eniyan n lo gege bi abetele. Awon miiran n ra nnkan gege bi ebun, won o si fi se riba. Bee ni a si ri awon obinrin ti won n fi ara won dipo owo abetele. Ohun ti o daju ni pe ni gbogbo kolofin awujo wa ni iwa yii ti gbile bi owara ojo. Ko si si eni ti o le gba riba ti yoo se eto. Bi adajo ba gba a, too…